

Strömstads Historieförening

Årgång 29 • Nummer 156 • Mars 2024

Åke Svanberg lämnar över huvudansvaret för föreningens tidning till Kerstin Karlsson

Redaktörsbyte på tidningen

Ett proffs lämnar över till ett annat när historieföreningens tidning byter redaktör. Ny samlande kraft i redaktionsgruppen är Kerstin Karlsson, välkänd journalist i norra Bohuslän efter alla år som reporter och chefpå Strömstads Tidning.

- Som tur är finns det duktigt folk att lämna över till. Kerstin är både en mycket god journalist och säker administratör, säger en nöjd Åke Svanberg.

Han lämnar rodret efter närmare 15 år som redaktör för medlemstidningen och dessförinnan som medarbetare, uppgifter som han axlade efter ett långt yrkesliv som journalist. Under hans år har tidningen ändrat skepnad, med tryckning i färg och ny layout. Åke har skrivit och därtill redigerat material från andra skribenter, inom och utanför föreningen. Populära inslag i tidningen som han lanserat har varit tips på utflyktsmål med historiska förtecken och Profilen, där medlemmar

fick svara på frågor om exempelvis historiska årtal som etsat sig fast i minnet.

Trivts med rollen

Åke har gett aktuella hän-delser historiska perspektiv, till exempel skrivit om farsoter före Covid-pandemin. Under denna pandemi, då många möten måste ställas in, kom medlemstidningen för övrigt att få en särskild betydelse.

- Med den kunde vi upprätthålla kontakten med medlemmar, påpekar Åke. Han har trivts med tidningsjobbets centrala roll.

- Mycket av det som händer i föreningen kanaliseras ju genom tidningen. Delårsboende med hustru Kerstin i en ny lägenhet i deras gamla hemstad Vänersborg gör att han nu lämnar redaktörskapet. - Men om tillfälle ges skriver jag gärna även i fortsättningen.

Ingen omvälvning

Kerstin Karlsson ser med respekt på sitt nya uppdrag för en förening som hon ser som mycket aktiv, med många intressanta punkter på programmet. - Medlemstidningen är ju något som betyder mycket för väldigt många människor.

Hon aviserar inga snabba, stora förändringar utan vill

följa den linje som satts. - Jag ska inte vända upp och ned på något även om jag är öppen för nya idéer. Förändring är ett måste för utveckling. Förutom att tidningen berättar om både sådant som hänt i föreningen och om kommande begivenheter ser hon gärna att varje utgåva har ett större reportage. Med sitt grundmurade intresse för historia vet hon att mycket stoff finns att hämta enbart i närområdet, om allt från mängder av fornminnen till Karl XII-historia och lämningar från sillperioder. - Här finns hur mycket som helst!

Text: Ann-Katrin Eklund

Foto: Erling Karlsson

Åke Svanberg lämnar inte helt redaktionen. Han kommer att fortsätta medverka med stöd och texter, något som uppskattas av Kerstin Karlsson.

Strömstads
Historieförening
Södra Hamngatan 26
452 30 Strömstad

Redaktion

Kerstin Karlsson, Åke Svanberg,
Rolf Lindqvist, Stefan Kihlberg,
Åke Sundemar
Ansvarig utgivare: Sonia Svensson

www.historieforeningen.se
www.facebook.com/historieforeningen

Foto omslag: Rolf Lindqvist,
gånggrift, Massleberg, Skee
socken

Tryck och produktion

Nordbloms Trycksaker AB
Hamburgsund, 0525-332 84

Papper 130 gr silk

Styrelsen

Ordförande
Sonia Svensson, 070-2135220
svenssonsonia@gmail.com
Vice ordförande
Åke Svanberg, 0705-933701
crosspoint@telia.com
Sekreterare
Maud Pelas, 073-918 31 81
maud.pelas@gmail.com
Kassör
Bo Tångefjord, 070-268 48 38
bo.tangefjord@telia.com
Ledamöter
Stefan Kihlberg, Kristina
Bengtsson, Valeria Linc, Erland
Lundqvist och Håkan Säberborn
Suppleanter
Jerker Smith och Tomas Andersson

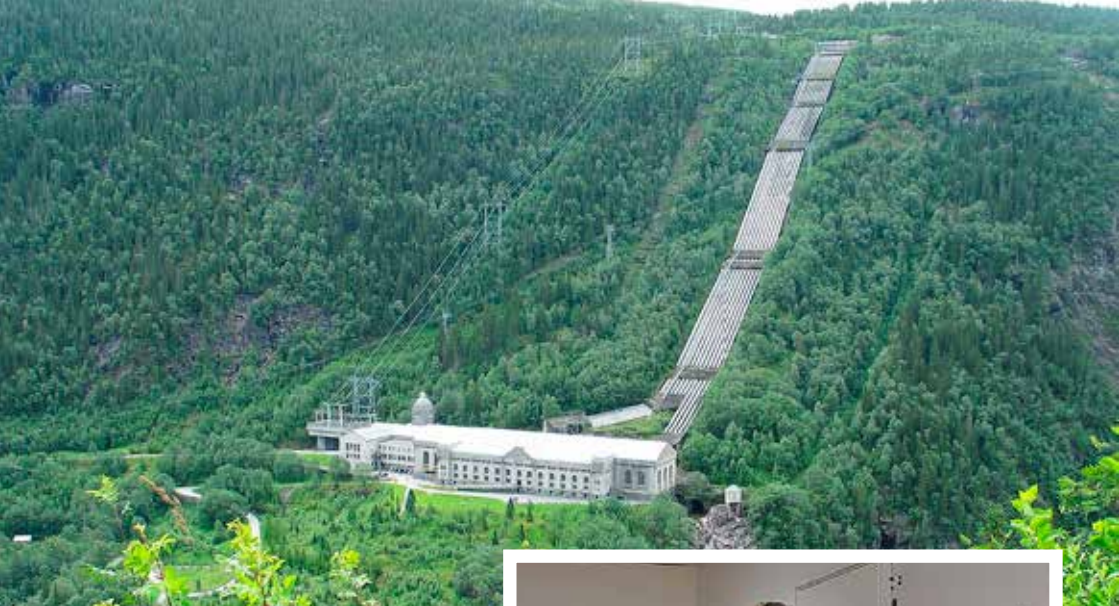
Medlemsavgift

195 kr för år 2024 BG. 5371-5389

449 Medlemmar

Nya medlemmar

Peter Sövig	Strömstad
Kerstin Karlsson	Strömstad
Susanna de Barés	Nordkoster
Stefan Karlsson	Strömstad
Mona-Lisa Andersén	Strömstad
Ingemar Edvardsson	Nordkoster

Det var i Vemork-fabriken i Rjukan som sabotörerna tog sig in och sprängde utrustningen för tungt vatten. Bilden hämtad från Wikimedia Commons.

Sabotörerna i Rjukan

På månadsmötet i april får vi åter träffa Thor Nicolaysen som berättar om attentatet mot anläggningen för tungt vatten i Rjukan.

Det var på ett måndagscafé i oktober som Thor gav en utförlig beskrivning av sabotage. Nu får fler deltagare chansen att lyssna på de dramatiska händelserna under den tyska ockupationen. Vid Norsk Hydros anläggning producerades

Thor Nicolaysen var personlig vän med de norska sabotörerna.

tungt vatten som nazisterna behövde för sitt atombombsprogram. För de allierade var det nödvändigt att stoppa tillverknigen.

Thor har haft kontakt med de norska attentatsmännen och fått klarlagt hur aktionen planerades av Lingegruppen i Skottland och hur de sedan landsattes med flyg och genomförde operationen. Ett livsfarligt

arbete som slutade med att Nazityskland inte längre fick fram något tungt vatten. Thor levererar sin berättelse med stort personligt engagemang.

*Text: Åke Svanberg
Foto: Sonia Svensson*

Gothenburg byggdes som en befäst stad med vallgravar och bastioner. <https://visualarena.lindholmen.se/projekt/digital-stadsmodell-1600-tal>

Gothenborgs historia på årsmötet

På årsmötet den 6 mars kommer vår styrelsemedlem, tillika författaren, Tomas Andersson att berätta om Gothenborgs historia, som han och hans bror skrivit om i boken "Porten mot väst" som kom ut 2018.

Det nuvarande Gothenburg grundlades 1621 av Gustav II Adolf. Detta var 27 år innan Bohuslän blev

svenskt, och Gothenburg var då Sveriges enda kontakt med västerhavet. Den smala landremsan mellan, den till stora delar norska, Hisingen och danska Halland var av enorm betydelse för Sveriges handel. Detta framgår av att dagens Gothenburg, sedan slutet av 1400-talet, föregåtts av tre tidigare stadsbildningar; Nya Lödöse, Älvsborgsstanen och Karl IX:s Gothenburg på Hisingen. Gothenburg har, och har haft, stor betydelse

Gothenborgaren och grebbestadbon Tomas Andersson känner sin hemstad och hela Bohuslän.

för Sveriges välstånd som ett exportberoende land och detta avspeglas tydligt i stadens historia.

*Text: Kristina Bengtsson
Bild: Historiska media*

Vårutflykt till Strömstads Alaska

Lördagen den 4 maj
12.00 tar står en utflykt
till Hilmas Alaska på
programmet. Deltagarna
hämtas med båt i norra
hamnen.

Hilma – min morfars faster
Förutom en rundvisning på
anläggningen med arrenda-
torerna som ciceroner bjuds
vi på en personlig berättelse
av Ingela Wunsch. Hilma
Wunsch-Svedal var Ingelas
morfars faster och Ingela
bygger en del av sin berättelse
på Hilmas brev till sin
syster, som bodde kvar i
Sverige.

Hilma fick under Amerika-
åren bland annat uppleva
gulddletareren i Alaska och
jordbävningen i San Fran-
cisco. Det var många veder-
mödor och äventyr som
inspirerade Hilma till det
fantastiska byggnadsverket
på Strömstads Alaska.

Var och en tar med sin fika-

Ingela Wunsch i samband med att
Hilma Svedal hedrades i Hogdals
kyrka.

korg. Kostnaden för utflyk-
ten är 165 kr per person.
Avgiften ska vara inbetald
senast den 19 april till BG
5371-5389. Skriv ditt namn
och "Alaska" när du betalar.

Text: Erland Lundqvist

Foto: Privat

SHF för tio år sedan

I SHF-tidningen nr. 104
år 2014 skrev vi bland
annat:

- Historisk artikel av Peter
Birgersson.

- Inbjudan till vårresa med
besök på skolmuseum i
Åmål.

- Läsvärt om prosten Sten
Edgar Staxängs nya
memoarbok.

- Studiecirkeln om Ström-
stads framväxt fortsätter
under våren.

- Jorunn Teigen på januari-
mötet om kung Haakon VII
och flykten under kriget.

- Profilen denna gång var
Ann-Britt Andersen som gär-
na hade velat träffa Jeanne
d'Arc.

Text: Åke som spanat i läggen.

KALLELSE & DAGORDNING

Strömstads Historieförening
ÅRSMÖTE 2024

Onsdag 6 mars - Folkets Hus - Strömstad - Kl. 19.00

1. Mötets öppnande
2. Val av ordförande för mötet
3. Val av sekreterare för mötet
4. Årsmötets stadgeenliga utlysning samt dagordningens godkännande.
5. Val av två justeringsmän att jämte ordförande justera protokollet.
6. Verksamhetsberättelse för verksamhetsåret.
7. Förvaltningsberättelse för räkenskapsåret.
8. Revisionsberättelse.
9. Ansvarsfrihet för styrelsen.
10. Inkomna motioner
11. Styrelsens budgetförslag
12. Fastställande av medlemsavgift.
13. Val av för tiden till och med nästa ordinarie årsmöte
föreningens tillika styrelsens ordförande
- ledamöter i styrelsen
- val av två suppleanter
- revisorer
- valberedning
14. Övriga på föredragningslistan upptagna ämnen
15. Föreläsning av Tomas Andersson "Göteborgs historia".
16. Avslutning på årsmötet

Välkomna önskar styrelsen!

Skolplansch från tidigt 1900-tal som illustration till stenåldern. Stadsmuseet i Stockholm kulturhistoriska bilder.

Stenåldern – en lång epok som lämnat spår

Människan har levt och verkat i norra Bohuslän i nästan 11 000 år. Mycket har försvunnit men spår efter dem går att finna även idag.

Mesolitikum – samlar- och jägarstenåldern, 11000 – 4200 f.Kr.

Stenåldern är den längsta perioden i vår förhistoria. Den sträcker sig från cirka 11000–1800 före Kristus. Under dessa dryga sextusen år skedde enorma förändringar.

De första människorna som kom hit levde i små kringvandrade grupper som årstidsbundet flyttade från plats till plats. Under sommarhalvåret levde de vid kusten och försörjde sig på fiske, jakt på säl och sjöfågel, insamling av ägg och ätbara växter. Under höst och vinter drog de sig längre inåt land och bedrev jakt på storvilt och skördade av naturen i skog och mark.

Hagadösen på Orust är Bohusläns mest avbildade fornlämning. Den dateras till omkring 3400 före Kristus. Dösen är den äldsta typen av stenkammargrav och är något äldre än gånggriften i Massleberg. Wikipedia

De äldsta fynden som går att härleda till denna så kallade mesolitiska tid är skivvuxor och små bearbetade flintredskap (mikroliter) som påträffats på högt belägna boplatser en bit in från kusten. Den hittills äldsta boplatser i vår del av Bohuslän ligger vid Båtemyr i Lur och är daterad till 8800 f.Kr. Helt unikt för vårt område är fyndet av ett 60-tal bergartsyxor i Lihult vid sjön Långens östra strand, öster om Näsingeflygplats. Att inga fynd påträffats ute vid kustbandet

beror på att kustlinjen för åttatusen år sedan låg 150 meter högre än idag.

Trattbägarkeramik funnen i Skåne. Denna typ av keramik tillverkades i den äldsta bondestenåldern och skulle mycket väl ha kunnat hittats i någon megalitgrav i norra Bohuslän. Wikipedia.

Bara en bråkdel av det materiella finns kvar efter de första nolhöttarna. Alla redskap och konstruktioner gjorda av ben, hudar, trä, vass etc. har inte bevarats åt eftervärlden. Vi vet dock att de begravde sina döda och sålunda trodde på en fortsättning eller annan dimension efter döden. Hunden, det första tamdjuret i Skandinavien, sprang vid deras sida. Hav och land kunde försörja dessa små kringflyttande grupper utan att ekosystemet tog skada. Livet var säkert ganska gott att leva, även om klimatet till en början var något kyligare än idag.

Neolitikum – bondestenålder, 4200 – 1800 f.Kr.

För sextusen år sedan nåddes Norden av den största revolutionen i mänsklighetens historia: jordbruket. Plötsligt blev människan mer bofast. Framväxten av bondestenåldern i norra Bohuslän var ett resultat av invandrande grupper söderifrån, från balkanområdet, visar DNA-forskningen.

Libultyx av slipad svart diabas. Denna yxa är funnen i Södra Huveröd i Ucklum socken. Foto: Bohusläns museum.

Jordbrukskulturen i vår del av världen har sina rötter i Mellanöstern.

De sädeslag (råg, korn och vete) och de tamdjur (får, get, nötboskap) som började hållas har sitt vilda ursprung i bergen mellan Israel/Palestina och Iran. Att människan gick över till att bli jordbrukare kan delvis förklaras utifrån klimatförändringarna mot slutet av den sista istiden.

I trakterna kring Strömstad avspeglas denna förändring mycket tydligt i de dösar, gånggrifter och hållkistor som finns i landskapet, gravar som anlades under bondestenålder. I Massleberg, Skee socken, ligger en

gånggrift från cirka 3000 före Kristus. Den är en kollektivgrav för en mäktig klan eller familj, byggd av sju stora hällar som täcks av ett enda långt takblock. Gånggriften är inte bara en sista viloplats utan också en territoriell markering. Genom jordbruket blev vissa grupper mäktigare och rikare än andra. Land inmutades. Skog röjdes och svedjades för odling och bete, arbeten som krävde en helt annan organisation än tidigare. Lite lekfullt kanske man symbolmässigt kan jämföra megalitgravarna med senare tiders "herresäten".

Pilspets slagen ur ett flintspån under Gropkeramisk tid, omkring 3000–2300 före Kristus. Spetsen påträffades vid en arkeologisk utgrävning vid Lyse Sjöbo i samband med utbyggnaden av Scanraffs oljeindustrier 1971–72. Foto: Bohusläns museum

Stensättningen byggdes troligen mellan 2500 f.Kr. och 2000 f.Kr. Vallens och vallgraven som omger det nuvarande stenmonumentet är den äldsta delen av monumentet. Den byggdes från ungefär 3100 f.Kr. (yngre stenåldern). Namnet Stonehenge kommer från det fornengelska ordet Stanhengist som betyder 'de hängande stenarna'. - Wikipedia

Med bondestenåldern kom en uppsjö av nya redskap och föremål. Keramik började tillverkas, som användes vid lagring och tillredning av födoämnen. Slipade flintyxor användes vid skogsröjning. Pilspetsar, skärar, knivar och skrapor tillverkades av skickliga flintsmider. Många jordbrukare har i sin ägo flintföremål som någon gång hittats på gårdens ägor, vilket vittnar om en obruten brukningstradition som går sextusen år tillbaka i tiden.

Text: Tomas Andersson

Stenålder

Paleolitikum – äldre stenålder, fram till cirka 11 000 f.Kr

Människans äldsta historia, från artens uppkomst fram till slutet av den sista istiden. Levde som storviltjägare.

Finns inga lämningar i Skandinavien från denna period.

Avancerat flintsmide, grottmålningar.

Neandertalmänniskan gravsätter sina döda.

Mesolitikum – mellersta stenåldern, cirka 11000–4200 f.Kr

Människor levde som samlare och jägare.

Levde i små grupper som rörde sig årstidsbundet mellan kust och inland.

Redskap av flinta och andra stenarter, ben och trä etc.

Den första keramiken tillverkas i Skandinavien, dock inga fynd i Bohuslän.

Gravsätter sina döda.

Neolitikum – yngre stenålder, cirka 4200–1800 f.Kr

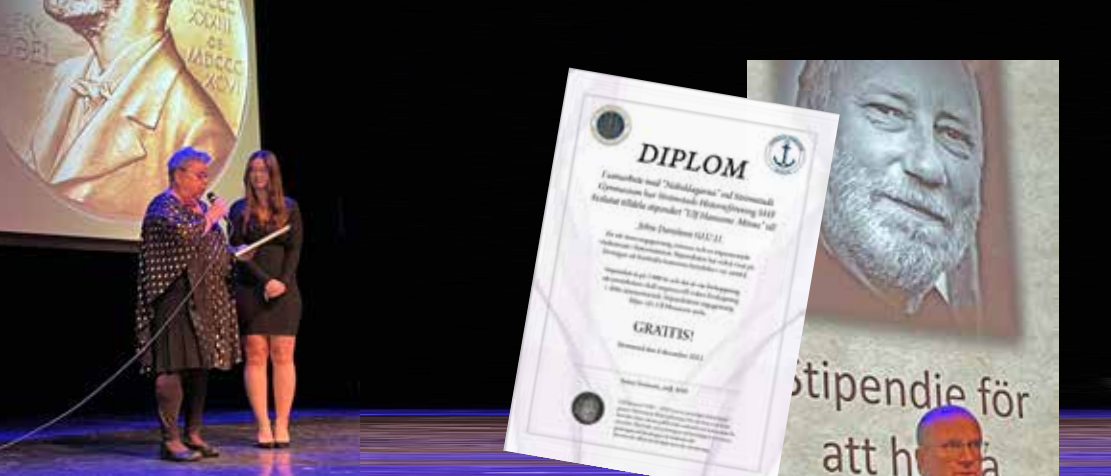
Människan blir jordbrukare. Kommer med invandrande grupper från balkanområdet.

Keramiktillverkning, slipade flintyxor, avancerat flintsmide.

Megalitgravar: Dösar: 3600–3350 f.Kr

Gånggrifter: 3350–2900 f.Kr

Hällkistor: 2900–1800 f.Kr

Plats på scenen för Joline Danielsson som fick ta emot priset av SHF:s Sonia Svensson.

SHF-stipendiet utdelat

Det var en fullsatt aula på Strömstads gymnasium den 8 december med Nobel-ceremoni för de elever som utmärkt sig extra.

Bland pristagarna fanns Joline Danielsson, som fick ta emot det nyinstiftade historiepriset till Ulf Hanssons minne. De övriga priskategorierna var naturkunskap, matematik, litteratur, ekonomi och fred.

- Jag blev så himla glad och överraskad över utmärkelsen, säger Joline Danielsson. I en artikel här intill berättar hon om upplevelsen.

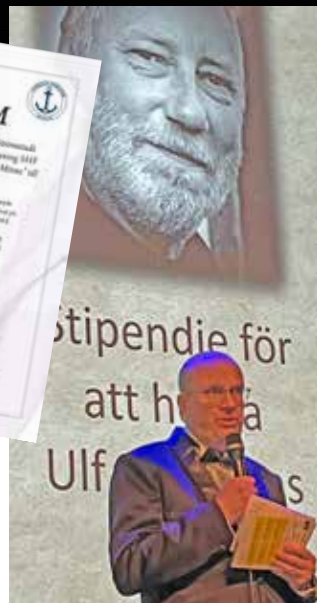
Strax efter Ulf Hanssons bortgång i oktober 2022

tog SHF:s Rolf Lindqvist initiativet till att skapa ett stipendium för att minnas Ulf Hanssons stora insatser för föreningen. Kontakt togs med gymnasiet för att samordna SHF-stipendiet med deras Nobeldag. Det är lärare och ledning på gymnasiet som väljer ut de olika pristagarna.

Stipendiefond

Med hjälp av sponsorer och bidrag från SHF-medlemmar har en särskild stipendiefond upparbetats och dagens prissumma på 3000 kr tas ur den fonden.

"Vikten av kunskap" var ett ledord för denna lokala nobelceremoni och kan också stå som en viktig grund för SHF:s verksamhet.

Erland Lundqvist kunde bland annat berätta om bakgrunden till Historie-stipendiet och SHF:s verksamhet.

- Vi är mycket nöjda med vårt samarbete med gymnasiet, säger Sonia Svensson, SHF:s ordförande. Vår avsikt är att Historiepriset skall bli årligen återkommande.

I det stipendium som överlämnades till Joline citeras bland annat:

"För sitt stora engagemang, intresse och en imponerande insats i historieämnet. Förhoppningen är att utmärkelsen skall inspirera till vidare fördjupning i ämnesområdet".

*Text: Åke Svanberg
Foto: Stefan Kihlberg.
Åke Svanberg*

Grattis Joline till SHF:s historiepris!

- Tack så jättemycket. Vilken ära!

Vem är Joline Danielsson?

Jag är 18 år, bor i Skee. Går tredje året på gymnasiet, lärlingsprogrammet barn-och fritid. Just nu praktik i en 4:e klass i Skee skola.

Varför så stort intresse för historia?

Det kommer definitivt från min pappa Bjarne. Han är en riktig historienörd och aktiv i släktforskning. Och så tackar jag duktiga lärare.

Blev du förvånad över priset?

Ja, verkligen. Den dagen pristagarna ropades ut i högtalarna på gymnasiet råkade jag vara sjuk. Plötsligt ringde en massa kompisar hem och grattade. Det var först när jag kontaktade skolan som jag förstod vad som hänt.

Historieämnet är stort, vad gillar du mest?

Det är svensk medeltid, återigen säkert gener från pappa. Medeltiden var på många sätt en spännande period.

Intresse utanför historia?

Jag gillar att baka och så syr jag mycket. När priset delas ut nu i december så blir det mycket bak inför julen. Och sy har jag alltid hållit på med.

Tankar om prissumman?

Fantastiskt roligt, rena rama julklappen. Pengarna skall sparas så får vi se vad det blir.

Hur ser framtidsplanerna ut?

Jag skall jobba ett tag efter studenten i vår. Min dröm är att bli SO-lärare - historia, religion, geografi. Jag vet att det krävs mycket att nå dit, men jag tänker kämpa.

Text och foto: Åke Svanberg

Sigurd Jorsalafars ståtliga intåg i Konstantinopel/Miklagård. Målning av Andreas Bloch (1860–1917). Den blodiga erövringen av Jerusalem 15 juli 1099. Målning av Émile Signol (1804–1892). Ett kristet vittne berättar: Om du hade varit där, skulle du ha sett våra fötter färgas av de dräptas blod upp till fotlederna... Ingen av dem lämnades vid liv; varken kvinnor eller barn sparades... Efteråt gick alla, präster och lekmän, till Herrens grav och Hans härliga tempel sjungande den nionde av Davids psalmer.

Korsfararen Sigurd Jorsalafar

Vid januari månads möte fick vi följa med Kristina Bengtsson på korståg till Jerusalem.

Hon beskrev resan med 60 skepp, röda segel och med förgyllda drakhuvuden i fören. Resan gick genom hela den då kända världen, så stor som den var på 1100-talet. Den som var huvudfigur på resan var den blivande regenten av Norge, Sigurd Jorsalafar.

Resan gick längs franska, spanska och portugisiska

kusten ned mot Gibraltar Sund.

Vidare mot Balearerna och Sicilien. Skeppen var imponerande i antal och utseende. Båtfararna plundrade det de ville ha och behövde. Många städer råkade ut

för rov av värdesaker och matförråd.

Att få se och uppleva det som fanns att skåda i länder som var långt före de skandinaviska provinserna måste ha varit fantastiskt.

Korstågen

Korstågen initierades av kyrkan och påven, med målet att befria det heliga landet. Mellan 1096 och 1272 genomfördes åtta korståg. År 1099 föll Jerusalem men man var i ständiga strider med muslimska styrkor.

År 1187 återerövrades Jerusalem av arabiska styrkor under ledning av den kurdiske, legendariske ledaren Saladin, dock utan massakrer av den kristna befolkningen. De kristnas försök att återta staden misslyckades.

Ordförande Sofia Svensson tackar Kristina Bengtsson för ett fantastiskt föredrag.

På 1100-talet fanns inget att skryta med i vårt land. Med sig hem hade Sigurd en flisa av det kors som Jesus korsfästes med. Vilket kap! Kristina spekulerade över vart relikten kunde ha tagit vägen efter att den vackra stavkyrkan i Kungahälla,

där flisan förvarades, rivits ned.

Intressant att få vara med på den här resan. Kristina har kunskaper som gör att det blir lätt att följa med på ett sånt här fantastiskt äventyr. Dessutom hade hon föredraget rikt illus-

trerat fast det var så tidig historia, en bedrift bara det.

Tack Kristina!

Text: Sofia Svensson

Foto: Stefan Kihlberg

Välkommen till SHF fotocirkel

Du som tar bilder med mobilkameran.

Kom till vår kostnadsfria Fotocirkel den 29 februari samt 21 mars. Klockan 14

på Museet och prata foto över en kopp kaffe.

Välkomna önskar Rolf, Valeria, Stefan, Bengt-Åke och Åke.

Julavslutning med musik

Ett femtiotal medlemmar slöt upp kring årets sista månadsmöte och fick lyssna på Vuxenorkestern under ledning av Inger Faritzon.

De tio medlemmarna, bland andra vår ordförande Sonia, har spelat ihop i cirka tio år och framförde ett varierat program, inlett med ett potpurri av julsånger, och därefter bland annat Bright Eyes och Strövtåg i hembygden. Vilken tillgång det är för Strömstad att ha en så duktig och glad orkester!

Lurigt quiz

Efter konserten serverades kaffe med goda smörgåsar och pepparkakor. Samtidigt

förberedde Sonia sig för att dra igång ett lurigt quiz i form av ett korsord. Vi fick problem direkt i vårt lag – gånglåt från en ort med något ätbart i namnet. Hmm, då fungerade ju inte den enda gånglåt vi kunde, Gärdebylåten. Men med lite eftertanke kom vi fram till att det borde vara Äppelbo, vilket visade sig vara rätt. De övriga rätta svaren var: Somme, katakomber, (Roy) Orbison, kvarstad, Stenshuvud, Fermenta, Blå (Grodorna), Norman och Malmö som har Sveriges äldsta folkpark. En lurig utslagsfråga var: ”När kom Nu tändas tusen juleljus in i den svenska psalmboken”. Ja, det är ju en gammal sång, så den borde ju vara med från tidigt 1900-tal –

Vuxenorkestern inledde julmötet 2023 med ett fint och varierat program.

men icke så – den kom in i psalmboken först 1986 – så där försvann vår vinst, men roligt var det. Därefter skulle Sonia ha delat ut priset som årets SHF:are till en av föreningens äldsta och mest aktiva och innovativa medlemmar,

Föreningens ordförande Sonia Svensson.

Stort tack till personalen som skött förtäringen på alla våra möten under året, Lahja, Valeria, Maud, Jörgen och Gustaf.

Birgit Nilsson, men dessvärre var Birgit sjuk. Den fina pokalen och diplomet har dock nu nått pristagarinnan.

Och fler väl förtjänta personer avtackades av Sonia för idogt arbete med att förse oss medlemmar med kaffe, smörgåsar, kakor, vid våra träffar. Lahja, Jörgen och Gustaf Hartvigsson, Maud Pelas och Valeria Linc fick var sin julklapp och ett stort, varmt tack. I år behövde vi inte köpa lotter – de fick vi när vi betalade entrén, tre stycken var. Åke var officiant och Gustaf drog vinnande nummer till det dignande prisbordet bestående av böcker, tomtar och godis. Många nöjda pristagare kunde sedan vandra hem i ett snögnistrande Strömstad.

*Text: Kristina Bengtsson
Foto: Åke Svanberg*

Ord med historia

Taxi är ett av världens mest universella ord, gångbart i praktiskt taget alla länder som beteckning på ett fordon (bil, MC, cykel, båt eller flyg) för persontransport.

Ordet har latinskt ursprung, taxa betyder värde, skatt eller betalning.

Den apparat som anger priset för en körning, taxameter, uppfanns i Tyskland i slutet av 1800-talet. Världens första bensindrivna bil utrustad med taxameter byggdes av Gottlieb Daimler 1897 (anfader till Daimler Benz och Mercedesbilarna).

Meter kommer från grekiska metron som betyder mäta, dvs mäta betalningen för en körsträcka.

På olika håll i världen har taxibilar fått bestämda färger, t ex den klassiska svarta London-taxin eller den gula yellow cab på Manhattan.

Redan på 1600-talet fanns i Paris och London föregångarna till dagens taxi. Det var häst och vagn som mot betalning tog människor till önskad adress.

Detta påminner om svenskans droska som från början betydde vagn, diligens. Långt in på 1950-talet var droskan en vanlig benämning på en taxibil. Ordet kommer ursprungligen från ryskans drozjkij och tyskans Droschke.

Text: Åke Svanberg

Uppskattat månadsmöte med ubåtskapten Ingemar

Många var intresserade av att lyssna till Ingemar Edvardssons berättelse om livet i en ubåt. Ingemar Edvardssons höll ett mycket lyckat föredrag inför storpublik.

Strömstads historieförenings februarimöte med Strömstadsbördige förre ubåtskaptenen Ingemar Edvardsson fyllde Folkets Hus. På ett lättsamt och fängslande sätt berättade Ingemar om sin livsresa ”från bondpojken på Buvall till ubåtskapten”.

Havet och undervattensläge lockade den unge Ingemar Ingemar tog värvning som 17-åring utifrån sitt intresse för att komma ut till havs. Det blev hela 34 år som besättningsman och kapten på många olika ubåtar. Valet att mönstra in i marinens flotta avgjordes av att det vid den tiden, i början av 60-talet, efterfrågades

personal till marinens besättningar. Dessutom hade Ingemar redan ett intresse för dykning och då var steget inte långt till valet av att arbeta på ubåtar. Det blev många år och 19 olika ubåtar. De första ubåtarna hade mycket spartansk komfort.

- Efter tre veckor till sjöss med begränsat sötvattensförråd ombord var hygien inte den allra bästa när vi kom iland. Men det var alltid en fantastisk gemenskap och sammanhållning ombord.

Det kunde bli skarpa lägen under uppdragen

Med humor och stort engagemang berättade Ingemar Edvardsson om sina år som ubåtskapten.

Längs Sveriges kuster förekom många möten med främmande makt. Det fanns och finns intresse från olika håll för våra kuster och vårt strategiska läge. Ibland blev dessa möten påtagliga. Ingemar beskrev bland annat händelsen när den ryska ubåten U 137 strandade på en klippa i Gåsefjärden utanför Karlskrona.

Nya utmaningar efter marinen

Ingemar har efter pensioneringen från flottan hunnit med att jobba som uppskattad lärare och lots. Idag bor Ingemar Edvardsson på Koster där han lever ett aktivt liv som hantverkare ”svårt att sluta jobba när det är så kul”. Det går inte att ta miste på att Ingemar är stolt över sin ”resa” och att glöden och energin finns kvar hos honom.

Text: [Erland Lundqvist](#)
Foto: [Erland Lundqvist](#),
[Åke Svanberg](#)

Titel: Hjälten på Titanic: kampen, kvinnorna, sveken
Författare: Gunvor Nyman
Utgiven: Votum förlag, 2023

Hjälten på Titanic

Det är få som inte känner till Titanics öde. Det osänkbara skeppet som krockade med ett isberg och sjönk på sin jungfrufärd över Atlanten. Många, många människor omkom i denna katastrof 1912. ”Hjälten på Titanic” handlar, trots titeln, om så mycket mer än resan med Titanic. Denna biografiska roman handlar om August E. Anderssons fascinerande levnadsöde. Han framstår inte alltid som den mest sympatiska mannen, men han är definitivt en färgstark personlighet. August föddes i Skåne i slutet av 1800-talet. I unga år lämnar han sin flickvän och nyfödda son hos sina föräldrar och reser runt för att agitera mot kapitalismen. Han är också med och ger ut skriften ”Gula faran” som kom att bli mycket omdebatterad. När han riskerar att bli åtalad för tryckfrihetsbrott flyr han till Värmland. Han inleder

också ett hemligt förhållande med Kata Dahlström. Men när det börja bli allt för obekvämt för honom ”flyr” han till Amerika. Under falskt namn, August Wennerström, åker han med på Titanics jungfrufärd. Han inte bara överlever utan håller sedan också föreläsningar om sin resa och Titanics förlisning. På Titanic bevittnade han hur hela grupper av människor verkade bli helt överksamma. De föll ner på knä och började be till Gud för räddning och gav helt upp att kämpa. Enlig August Andersson får man aldrig ge upp, fånga de chanser man får och se framåt. Detta fortsätter att vara hans livsmotto även i Amerika. Denna berättelse om August Andersson märkliga liv kan liknas mer vid en dokumentärroman än en vanlig roman. Författaren har gjort en gedigen research och bland annat använt dagboksanteckningar, brev,

dokument och foton. Berättargreppet växlar mellan dokumentära avsnitt och mer fiktiva delar vilket fungerar väldigt bra. För den som vill fördjupa sig än mer om Sverige och Titanic så finns också faktaboken ”Svenska på Titanic” av Claes-Göran Wetterholm från år 2022. Här får man ta del av de svenska passagerarnas öden. Där bland Augusts.

Text: [Linda Oderbrant](#)
[Strömstads stadsbibliotek](#)

Kommande möten

ÅRSMÖTE

GÖTEBORGS HISTORIA

Onsdag 6 mars
Folkets Hus kl. 19.00
Föreläsare: Tomas Andersson

MÅNADSMÖTE

TUNGT VATTEN. RJUKAN

Onsdag 3 april
Folkets Hus kl. 19.00
Föreläsare: Thor Nicolaysen.

MÅNADSMÖTE

HILMAS ALASKA

Lördag 4 maj.
Samling Norra Hamnen kl. 12.00

MÅNADSMÖTE

KAFFE & VÅFFLA

Onsdag 5 juni klockan 19.00
Friluftsmuseet Strömstad

MÅNADSMÖTE

KAFFE & VÅFFLA

Onsdag 3 juli klockan 19.00
Statarlängan Blomsholm

MÅNADSMÖTE

KVISTRUM GÄSTGIVERI, "BESÖK RIKSBERGET"

Onsdag 7 augusti
Samling STD museum kl.17.30
Egen bil, samkörning.

Vi sponsrar Strömstads Historieförening

